

Έργα τέχνης & πολιτισμού

τοπίου. Ακολουθούν το μοντέρνο κίνημα το οποίο όμως με ελάχιστες εξαιρέσεις, αδιαφόρησε πλήρως για το τοπίο. Πάρκα και διαμορφώσεις δημόσιων χώρων έμειναν έξω από τα ενδιαφέροντα του. Το ίδιο και αρχές, όπως της ιδιαιτερότητας της τοποθεσίας, της φυσικής, κοινωνικής και πολιτισμικής ταυτότητας για το σχεδιασμό του ελεύθερου χώρου και όχι την γενικότερα και αόριστα μεταχείριση του ως αστικού χώρου.

Μεταπολεμικά, όταν παρουσιάστηκαν εκτεταμένες και δύσκολες ανάγκες σχεδιασμού του χώρου, τόσο των άναρχα αυξανόμενων πόλεων, όσο και της υπαίθρου, συσχετισμένες με τη βιομηχανική ανάπτυξη και τις επιπτώσεις της στο τοπίο, η Αρχιτεκτονική Τοπίου προσδιορίζεται ως δραστηριότητα που στοχεύει στη χωρική επίλυση προβλημάτων τοπίου, κατανοώντας το φυσικό, και όχι μόνο της φύσης, χώρο σε σχέση με τις πολιτισμικές τάσεις και τις κοινωνικές ανάγκες, υποστηρίζοντας ότι οφείλει να ενσωματώνει τη γνώση αυτή στην κάθε είδους επέμβαση και διαμόρφωση χώρου, στο σχεδιασμό εν γένει.

Τοπία οδικά, τοπία φραγμάτων, γεφυρώσεων, αναδασώσεων και αναδασμού, βιομηχανικά ή γεωργικά ή ακόμη ειδικά περιβάλλοντα νοσοκομείων, εργοστασίων, μουσείων, νεκροταφεία σχεδιάστηκαν με διαφορετικές απόψεις, προσεγγίσεις και διαφοροποιούμενες σχεδιαστικές τάσεις.

Στο βασικό πεδίο άσκησης της Αρχιτεκτονικής Τοπίου που ωστόσο παρέμεινε στο επίπεδο του πολεοδομικού σχεδιασμού και κυρίως των αστικών διαμορφώσεων, η θεωρητική αναζήτηση, η επιστημονική και σχεδιαστική σκέψη και έρευνα γύρω από αυτές, η εξάπλωση τους ως έργα μαζί με τη δημόσια αναγνώριση της κοινωνικής τους αναγκαιότητας, καθιέρωσε από το '70 το Σχεδιασμό του Αστικού Τοπίου και τον κατέστησε ουσιαστικά πρόδρομο του σύγχρονου Αστικού Σχεδιασμού.

Η τέχνη μέσα στη πόλη

Από το 1976 η ενσωμάτωση της τέχνης μέσα στην πόλη έγινε συνείδηση και συνεχής έγνοια. Η ποιότητα των δημόσιων χώρων που δεν παρακολούθησε την ίδια πρόοδο ως προς την κατοικία, οι δρόμοι, οι πλατείες, οι κήποι, οι συλλογικοί χώροι που εξαφανίστηκαν ή έχασαν την κλίμακα και τις αναλογίες τους, άρχισαν να επαναπροσδιορίζονται ως προς την αρχιτεκτονική και έγινε ευρύτερα παραδεκτό ότι δεν μπορεί πια να είναι το συμπλήρωμα, ο κενός χώρος στο περιθώριο σημειακών παρεμβάσεων και κάποτε ακόμη ότι πρέπει να

ξαναγίνουν το κέντρο ενδιαφέροντος, ανασύνταξης και επανοργάνωσης του κτισμένου.

Η Αρχιτεκτονική του Αστικού Τοπίου, εισήχθη στο πεδίο ενδιαφέροντος και των άλλων ειδικοτήτων σχεδιασμού του χώρου, αυτόνομα έργα ή συνεργασίες έργων αρχιτεκτόνων, πολεοδόμων και αρχιτεκτόνων τοπίου κατοχυρώνονται στο σύγχρονο σχεδιασμό του περιβάλλοντος μας.

Σύγχρονα μεγάλα έργα Αρχιτεκτονικής Τοπίου από αυτά που κατακλύζουν τα ειδικά περιοδικά, παρουσιάστηκαν από τους ίδιους τους δημιουργούς τους, όπως, ille st denis, parc st john, reims, ville neuve de grenoble, maurepas – elancourt, sausset, seine-saint denis, αυτοκινητόδρομος RN3 και πολλές άλλες εφαρμογές σε Αγγλία και Ολλανδία.

Ελληνικά έργα που τα τελευταία χρόνια υλοποιήθηκαν με αφορμή την διεύρυνση των οριζόντων σχεδιασμού του υπαίθριου χώρου – τοπίου στη χώρα μας, παρουσιάστηκαν σε ανακοινώσεις ή posters, τεκμηριώνοντας άποψη και αρθρώνοντας σημαντικό λόγο, δυσανάλογα επιτυχέστερο από την πολιτική τοπίου που με δειλά ομολογουμένως βήματα, εξελίσσεται πάντως.

Μερικά μεταξύ αυτών:

Λόφος Edison, Μαραθώνα διαδρομή, Ιστορικός Ελαιώνας Αθηνών, Περιφερειακή Υμητού Αττική Οδός Α.Ε., Αλεξανδρούπολη-Κήποι, Εγνατία Οδός Α.Ε., Λίμνη αναρρυθμιστικού φράγματος, ΔΕΗ, Αγ. Βαρβάρας Αλιάκμονα.

Έργα ανάκτησης αστικών χώρων, αστικά ή αρχαιολογικά πάρκα, υλοποιημένα όπως, Κήποι του Πασά, Πάρκο Γρόττας Νάξου, Αρχαιολογικό Καρχηδόνας, Τελόγλειο.

Πρώτα βραβεία πανελλήνιων αρχιτεκτονικών διαγωνισμών όπως, πάρκα παραλίας Θεσσαλονίκης, Στρατόπεδο Κόδρα κ.α.

Πολλές ενδιαφέρουσες σύγχρονες διαμορφώσεις όπως, για το Μουσείο Τεχνολογίας Θεσσαλονίκης, τουριστικές υποδομές, έργα εκμετάλλευσης ορυκτού πλούτου και λατομικές εγκαταστάσεις ή αποκαταστάσεις όπως, λευκόλιθο Χαλκιδικής ή έργα τέχνης τοπίου όπως στα λατομεία μαρμάρου Διονύσου, πάρκα και βοτανικοί κήποι, περιβάλλοντα δημοσίων κτιρίων, αναπλάσεις, διαμορφώσεις παράλιων μετώπων ή υδάτινων τοπίων όπως, στην Κρήτη, Θεσσαλονίκη και αλλού.

Στο επίκεντρο της κοινωνικής ευθύνης για το τοπίο και πέρα από τις προσδοκίες μας για "ωραία τοπία", οι σύγχρονες απαιτήσεις επιβάλλουν τον επαναπροσδιορισμό αναφορών ταυτότητας σε ένα καθημερινό περι-

βάλλον που συνεχώς υποβαθμίζεται μέσα από "λειτουργικούς", "εμπορικούς" και όχι ανθρωποκεντρικούς σχεδιασμούς. Γι' αυτό και αντιμετωπίζουμε "το τοπίο ως σχέδιο, ως μελέτη, ως έργο της κοινωνίας". (Le paysage comme projet de société). Μετά βέβαια από "το τοπίο ως έργο τέχνης και πολιτισμού".

Συχνά παραμελημένη η οικολογική υπόσταση του τοπίου, παρά τις εξαγγελίες και τα οράματα για αειφορικά τοπία και πόλεις, που όμως σχεδιάζονται μόνο ως εικόνες ή σχήματα, συχνά ανύπαρκτη η δημιουργική, ευφάνταστη και καλλιτεχνική του αντιμετώπιση παρά τις εξαγγελίες για νέα τοπία σχεδιασμένα ως έργα τέχνης και πολιτισμού, συχνά κακοποιημένα και εκυδαϊσμένα τοπία, άλλοτε σχεδιασμένα ή άλλοτε υποπροϊόντα άλλων σχεδιασμών του χώρου, είναι διαστάσεις που φωτίστηκαν με εμβάθυνση σε κατευθύνσεις άλλοτε καθαρά της οικολογίας, της τέχνης, της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής, και άλλοτε της αρχιτεκτονικής τοπίου που σήμερα οφείλει να είναι όλα αυτά.

Μαζί με αυτά, στο συνέδριο καταγράφεται η σημασία της εκπαίδευσης στο αντικείμενο και η συμβολή της στην κάλυψη σύγχρονων κοινωνικών απαιτήσεων για την αντιμετώπιση οξυμένων στον τόπο μας ζητημάτων σχεδιασμού και διαχείρισης του υπαίθριου χώρου-τοπίου.

Ο διττός ρόλος, η συμβολή, η επικαιρότητα της σημασίας και η αναγκαιότητα ενίσχυσης του γνωστικού αντικείμενου, τόσο στην εκπαίδευση του Αρχιτέκτονα, όσο και στην εκπαίδευση ειδικών Αρχιτεκτόνων Τοπίου.

Ο πλούτος της συζήτησης που συμβάλλει στην κριτική θεώρηση, για την μορφή και ιδεολογία στην επικαιρότητα του σχεδιασμού τοπίου. Για τα σχεδιασμένα τοπία, προϊόντα τέχνης και γνώσης, τα τοπία αναγνώσης της εποχής τους, τοπία σύγχρονες τοπιακές ή αστικές μεταμορφώσεις.

Οι δύο εκθέσεις Αρχιτεκτονικής Τοπίου που σε παράλληλες εκδηλώσεις διοργανώθηκαν, διάρκειας μιας εβδομάδας, ενισχύουν τις ως άνω επιστημονικές και σχεδιαστικές απόψεις και τάσεις με σύγχρονες εφαρμογές. Ήταν η έκθεση έργου Μεταπτυχιακού Αρχιτεκτονικής Τοπίου και η έκθεση έργου JACQUES SIMON με θέμα TRAVAUX DURABLES ET EPHEMERES, ένα ιδιαίτερο τμήμα της δουλειάς του γνωστού Αρχιτέκτονα Τοπίου (Grand Prix National du Paysage France).

Μαίρη Ανανάδου-Τζημοπούλου
Καθηγήτρια, Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΠΘ

